

TERRORIZM- INSONIYAT TINCHLIGI, FAROVONLIGI VA KELAJAGI KUSHANDASIDIR

G'ulomov Baxodir Jabborovich

Kogon tuman IIB TQX, TQKG katta tezkor vakili mayor.

Muzaffarov Abdullo Sayfiddin o'g'li

Kogon tuman IIB TQX, TQKG tezkor vakili katta leytenant.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13774667>

Annotatsiya. «Ayni vaqtda dunyoning ba'zi mintaqalarida yuzaga kelgan notinch vaziyat aholi migratsiyasi kuchayishiga, bu esa, o'z navbatida, terrorizm va ekstremizmning tarqalishiga hamda ularning global muammolardan biriga aylanishiga olib kelmoqda. Bunday vaziyatda milliy davlatchiligimiz, mustaqilligimiz, aholimizning tinch va osoyishta hayoti va xavfsizligimizni saqlash biz uchun eng ustuvor vazifaga aylanib bormoqda»¹. Yuqorida mamlakatimiz rahbari ta'kidlaganlaridek butun dunyoda terrorizm xavfi mavjud bo'lib, bu xatar bilan ayovsiz kurash olib borishga va nafaqat o'zimiz, balki butun millat va ota tuprog'imizni asrashimiz lozimdir.

Kalit so'zlar: Terror tushunchasi, terrorizm tarixi, keng qamrovli terror, terrorizmning tayanchi.

TERRORISM IS A THREAT TO HUMANITY'S PEACE, PROSPERITY AND FUTURE

Abstract. "At the same time, the turbulent situation in some regions of the world leads to the increase of population migration, which, in turn, leads to the spread of terrorism and extremism and their becoming one of the global problems. In such a situation, the preservation of our national statehood, independence, peaceful and peaceful life and security of our population is becoming the highest priority for us." As the leader of our country stated above, there is a threat of terrorism all over the world, and we must fight this threat fiercely and protect not only ourselves, but the entire nation and our motherland.

Key words: Concept of terrorism, history of terrorism, comprehensive terror, basis of terrorism.

ТЕРРОРИЗМ – УГРОЗА МИРУ, ПРОЦВЕТАНИЮ И БУДУЩЕМУ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

Аннотация. «В то же время беспокойная ситуация в некоторых регионах мира приводит к увеличению миграции населения, что, в свою очередь, приводит к распространению терроризма и экстремизма и превращению их в одну из глобальных проблем. В такой ситуации сохранение нашей национальной государственности, независимости, мирной и спокойной жизни и безопасности нашего населения становится для нас высшим приоритетом». Как заявил выше руководитель нашей страны, во всем мире существует угроза терроризма, и мы должны яростно бороться с этой угрозой и защитить не только себя, но и весь народ и нашу Родину.

Ключевые слова: Концепция терроризма, история терроризма, всеобъемлющий террор, основы терроризма.

¹ Mirziyoyev.Sh.M

KIRISH

Terrorizmning xalqaro miqyosda tobora tus olayotgani, uning tub ildizi qir qilishi o'rniga, aksincha keng tarqalib borayotgani natijasida minglab begunoh insonlarning hayotiga zomin bo'lmoqda.

Bugungi davr nafaqat taraqqiyotning, ilm-fanning jadal rivojlanishi bilan, balki jahonni larzaga solayotgan turli xil global muammolar bilan ham kechmoqda. Ana shunday dunyoviy muammolardan biri terrorizmdir.

Terrorizmning xalqaro miqyosda tobora tus olayotgani, uning tub ildizi qir qilishi o'rniga, aksincha keng quloch yozayotgani natijasida minglab begunoh insonlarning hayotiga zomin bo'lmoqda.

Bugungi kunda terrorizm balosidan aziyat chekmagan davlat deyarli qolmadi. Kishini tashvishga soladigani esa ko'plab davlatlar birgalikda bir necha yillardan buyon mazkur illatga qarshi ayovsiz kurash olib borayotgan bo'lsa-da, bu kurashning ijobiy natijasi ko'rinmayotganidir.

Xo'sh butun insoniyatning yagona dushmani bo'lgan terrorning tarixi qanday va qayerga borib taqaladi.

“Terror” so'zi – «dahshatli» degan ma'noni anglatib, ma'lum bir hududdagi tinch aholini qo'rqitish yo'li bilan siyosiy va mafkuraviy maqsadlarga erishishga aytiladi. “Terrorizm” atamasi ilk bor XVIII asr oxirida Fransiyada inqilobiy to'ntarishlar davrida ishlatilgan. Terrorizmning avj olishi XX asrga borib taqaladi.

XX asrning 20-yillarida tuzilgan Millatlar ligasi bu baloga qarshi kurash yo'lidagi hamkorlikning yaqqol namunasi bo'ldi. Ammo ba'zi davlatlar ushbu xalqaro tashkilot huquqiy hujjatlarini inkor qilishi oqibatida Ikkinchi jahon urushi boshlanib ketdi. Urush tugashi bilan dunyoning yetakchi davlatlari boshchiligida sayyoramizda tinchlik va xavfsizlikni ta'minlash maqsadida Birlashgan Millatlar Tashkiloti tuzildi.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti terrorizmni global tinchlik va xavfsizlikka tahdid soluvchi jirkanch va oqlab bo'lmaydigan harakat sifatida doimo qoralab keladi. Shuning uchun tinchlikni asrash va qadrlash yo'lida izchil tashviqot olib bormoqda.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, birgina 2017-yil davomida 26 mingdan ziyod begunoh inson yovuzlik qurboni bo'lgan. Mazkur holatlarning oldini olish maqsadida BMTga a'zo davlatlar tomonidan 21-avgust – «Xalqaro terrorizm qurbonlarini xotirlash va qadrlash kuni» deb qabul qilindi hamda ushbu xalqaro sana dunyo bo'ylab 5 yildan buyon nishonlab kelinmoqda.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining 2017-yildagi 72/165-rezolyusiyasi bilan bu kun rasmiy xalqaro sana sifatida e'lon qilingani bejiz emas. Butun dunyoda sodir etilayotgan ko'plab terraktlar, siyosiy va mafkuraviy kurashlar oqibatida millionlab begunoh insonlar qurbon bo'lmoqda. Ayniqsa, oxirgi 15 yilda terrorizm qurbonlari soni bir necha barobarga oshib ketdi.

Xalqaro ekspertlar terrorchilarning vahshiyliklari hech qanday asosga ega bo'lmagan holda inson huquqlari va xalqaro huquq tamoyillarini buzishini ta'kidlaydi.

So'nggi yillarda terrorizmning diniy ekstremizm, narkobiznes, separatizm bilan bog'liqlik holatlari kuzatila boshlangan.

Shu sababli, Prezidentimizning 2021-yil 1-iyuldagi «2021 – 2026-yillarga mo'ljallangan ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy

strategiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi farmoni qabul qilingan. Respublikamiz konstitutsiyaviy tuzumini himoya qilish, milliy xavfsizlik, shuningdek, fuqarolarning ushbu sohadagi huquqlari va erkinliklarini ta'minlashga imkon beradigan ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashish bo'yicha samarali va bir vaqtning o'zida muvofiqlashtirilgan davlat siyosati amalga oshirilishini ta'minlash strategiyaning maqsadi sifatida belgilangan.

Yangi O'zbekistonning 2022 – 2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi va uni 2022-yilda amalga oshirish bo'yicha «Yo'l xaritasi»da mamlakatimizni rivojlantirishning 7 ta ustuvor yo'nalishi doirasida qariyb 100 ta maqsadga erishish nazarda tutilmoqda. Davlatimiz rahbarining joriy yil 22-yanvardagi «2022 – 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida»gi farmonining «Milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda umumbashariy muammolarga yondashish» deb nomlangan oltinchi bo'limida ham kelgusida terrorizmga qarshi murosasiz kurash olib borilishi qayd etilgan. Mamlakatimizning terrorizmga qarshi kurashdagi qat'iy pozitsiyasini namoyon qiluvchi ushbu bo'limda quyidagilar o'z aksini topgan:

- fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta'minlashga imkon beradigan ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashish bo'yicha samarali davlat siyosatini amalga oshirish;

- ekstremizm va terrorizmni keltirib chiqaruvchi omillarning oldini olishga qaratilgan preventiv mexanizmlarni takomillashtirish, ijtimoiy-ma'naviy muhitni yaxshilash, yot g'oyalar ta'sirining oldini olish va ularning ta'siriga tushib qolganlar bilan tizimli ishlash orqali ularning muammolarini bartaraf etish;

- aholi, ayniqsa, yosh avlodda terrorizm va ekstremizm mafkurasiga qarshi qat'iy va barqaror immunitetni shakllantirish;

- ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashishning xalqaro-huquqiy asoslarini takomillashtirish hamda xorijiy davlatlar, mintaqaviy va xalqaro tashkilotlar bilan ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashish sohasidagi hamkorlikning shartnomaviy-huquqiy asoslarini kengaytirish;

- xorijiy davlatlar va xalqaro tashkilotlar bilan ekstremizm, terrorizm va ularni moliyalashtirishga qarshi kurash sohasida axborot hamda tajriba almashish;

- faoliyati ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashishga qaratilgan xalqaro va mintaqaviy tashkilotlarda faol ishtirok etish;

- Markaziy Osiyoda BMTning Global aksilterror strategiyasini amalga oshirish bo'yicha hamkorlikdagi sa'y-harakatlarni birgalikdagi harakatlar rejasi doirasida muvofiqlashtirish;

- Markaziy Osiyoda ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashish bo'yicha birgalikdagi ishlar doirasida axborot almashinuvi va hamkorlikni rivojlantirishga yordam beruvchi xalqaro tashabbuslarni amalga oshirishda O'zbekistonning rolini kengaytirish; kabilar kiritilgan.

Bundan tashqari, «Jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga, terrorizmni moliyalashtirishga va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirishga qarshi kurashish to'g'risida»gi qonun hamda Vazirlar Mahkamasining «Jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga, terrorizmni moliyalashtirishga va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirishga qarshi kurashish to'g'risida»gi qarori ham qabul qilindi. Ushbu ikki hujjat talabiga ko'ra, terrorchilik faoliyatida yoki ommaviy qirg'in qurolini tarqatishda ishtirok etayotgan yoki ishtirok etishda gumon qilinayotgan shaxslarning ro'yxatiga kiritilgan tashkilot yoki jismoniy

shaxsning pul mablag‘lari yoki boshqa mol-mulki bilan bog‘liq operatsiyalarni to‘xtatib qo‘yish choralari ko‘riladi.

O‘zbekiston tomonidan terrorizmdan aziyat chekkan, uning domiga tushgan va terror harakatlari avj olib turgan hududlardan o‘z fuqarolarini olib kelish maqsadida 2019-2021- yillarda «Mehr» insonparvarlik operatsiyasi 5 marta tashkil qilindi va 500 dan ortiq vatandoshlar Yaqin Sharq va Afg‘oniston hududidan mamlakatimizga olib kelindi. Siyosiy va mafkuraviy maqsadlar qurboni bo‘lgan ushbu shaxslarga davlat tomonidan tibbiy, psixologik, moddiy va ma‘naviy yordam ko‘rsatildi. Ular jamiyat ijtimoiy hayotiga qo‘shilib ketishlari uchun zarur sharoitlar yaratilib, turar joy va ish bilan ta‘minlandi.

Bu kabi tadbirlar mamlakatimizda juda ko‘p amalga oshirilgan bo‘lib, oxirgisi ham emas, hali yer yuzi bu illatga qarshi asrlar davomida kurash olib boradi.

XULOSA

Tarixiy haqiqat shuni ko‘rsatib turibdiki, terrorizm – dunyo aholisining tinchligi va farovonligiga rahna soluvchi qabih illatdir. Dunyo hamjamiyati ushbu yovuzlikka qarshi bir yoqadan bosh chiqargan holda kurashsagina bu kurashlar kutilgan samarani beradi.

Shu ma‘noda, Birlashgan Millatlar Tashkiloti ta‘sis etgan mazkur xalqaro sana muhim ahamiyatga ega. Chunki ushbu kun terrorizmdan aziyat chekkan davlatlarga hamdardlik bildirish, birdamlikni rivojlantirish, inson huquqlarini himoya qilish va jabrlanganlarga yordam ko‘rsatish bilan birga, terrorizmning oldini olish va unga qarshi kurashish yo‘lida xizmat qiladi.

REFERENCES

1. <http://insonhuquqlari.uz/oz/news/m1113>
2. <https://mudofaa.uz/9840/>
3. “Ijtimoiy fikr. Inson huquqlari” O‘zbekiston gumanitar jurnali